

Soros bosszúja Macedóniában?

A macedón Különleges Főügyészi Hivatal vádemelése nyomán a napokban első fokon két év börtönre ítélték korrupciós ügyek miatt a korábbi jobboldali miniszterelnököt, Nikola Gruevszkit. A háttérben azonban az a kép rajzolódik ki, hogy egy, a tömeges migrációt ellenző kormányfőt a Soros György hálózatához tartozó „civil körök” keltette politikai káoszban megbuktatnak, majd az EU, illetve a korábbi Obama-adminisztráció közbenjárására, nemzetközi nyomásra felállított speciális ügyészi szervezet „segítségével” jogilag is ellehetetlenítenek.

Bár a macedón politikai élet – a Balkán legtöbb más országához hasonlóan – sok esetben szövevényes és átláthatatlan, az elmúlt években egy éles törésvonal mégis tisztán kirajzolódott. A Gruevszki vezette jobbközép VMRO ugyanis kifejezetten ellenzi az illegális migrációt – és kormányzása alatt komoly eredményeket ért el annak feltartóztatásában –, ezért a Macedóniában is igen aktív Nyílt Társadalom-hálózat és szövetségesei őt terveik akadályaként, veszélyforrásként azonosították. A Nyugat-Balkán és azon belül Macedónia a migrációs útvonalak szempontjából geopolitikailag kiemelt térség, lényegében „Európa kapuja”, politikai és etnikai feszültségei miatt azonban kiváltképp instabil – megfelelő „kísérleti labor” tehát Soros György hálózata számára, hogy kipróbálják, eszméik hogyan működnek a gyakorlatban. Ennek a kísérletnek a része az amerikai, illetve a Nyílt Társadalom Alapítvány hálózatához tartozó források becsatornázása a „progresszív civilek” számára, a macedón belpolitikai élet instabilitásának kihasználása, illetve az ellenfelek egymás ellen történő kijátszása révén annak további destabilizálása. A politikai nyomásra létrehozott speciális ügyészi szervezet, a jogi kontroll „kiszervezése” mindennek csak egy leágazása, melynek révén azonban sakkban tarthatóak azok, akik nem osztják a nyílt társadalom határok és határvédelem nélküli ideáját. Bármilyen véleményes legyen ugyanis a helyzetértékelés Macedónia kapcsán, az bizonyosnak látszik, hogy egy állam általános politikai és jogi káosz közepette kevésbé képes fenntartani szuverenitását és védeni határait – és éppen ennek elérése Soros György célja. Ahogy maga is fogalmazott: az államok „tekintélyének hanyatlása üdvözlendő fejlemények minősül, az államellenes hozzáállások teljes mértékben helyénvalónak tűnnek”.

Macedónia jelentősége

A körülbelül kétfélmillió Macedón Köztársaság (Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság) méretét és egyéb lehetőségeit jelentősen meghaladó geopolitikai jelentőséggel bír. Az ország ugyan macedón többségű, de jelentős, becslések és felmérések szerint az összlakosság 20-30 százalékát kitevő albán kisebbség is él az állam területén. A két népcsoport között régóta komoly feszültség tapasztalható, amelynek eddigi leglátványosabb megnyilvánulása a 2001-es fegyveres konfliktus (a macedón belbiztonsági erők és az UÇK macedóniai szárnya között) volt. Míg az albánok zöme muszlim, addig a macedónok többsége ortodox keresztény vallású, így az etnikai, nyelvi és vallási törésvonalak egymásra rakódnak. A társadalmi béke rendkívül törékeny, a térségből igazából csak Bosznia-Hercegovinához hasonlítható ebben a tekintetben. Ezenkívül a helyzetet tovább élezi, hogy szomszédai közül jórészt csak Szerbiával ápol kiegyensúlyozott viszonyt Macedónia. Görögországgal az ország névhasználatával kapcsolatban van jelentős vitájuk, amely régóta hátráltatja az ország euroatlanti integrációját. Emellett Albániával, Koszovóval és Bulgáriával sem „kielégítő” a viszony, igaz más-más okokból kifolyólag. A térség stabilitása – vagy instabilitása – szempontjából kiemelt ország jelentőségét ezek mellett geopolitikai elhelyezkedése adja, mivel évszázados csempészútvonalak (ember-, kábítószert-, illetve fegyvercsempészet) kellős közepén található, ráadásul a balkáni migrációs útvonal „sztrádája” is Macedónián keresztül vezet. A fenti okok miatt az ország kívülről rendkívül könnyen destabilizálható – lényegében ehhez elegendő ráerősíteni a meglévő etnikai (macedón-albán) és a vallási (keresztény-muszlim) ellentétekre –, emellett viszont fekvése révén méretén túlmutató jelentőséggel bír: az állami működés külső vagy belső erők által gyengítése például természetszerűleg a határvédelmi képesség csökkenésével járhat, szabad utat biztosítva illegális migránsok tömegeinek Európa irányába.

Vázlatos történelmi háttér

Soros Macedóniában

A nyílt társadalom eszméjével és Soros György hálózatának macedóniai aktivitásával élesen szembehelyezkedő Nikola Gruevszki egykori (2006-2016) macedón miniszterelnököt a napokban ítélte el a korábbi amerikai és EU-s nyomására életre hívott Különleges Ügyészi Hivatal (SJO). Az ügy általános politikai megítélése szempontjából nem elhanyagolható, hogy a nemzetközi migráció kezelését illetően Gruevszki és Soros álláspontja nagyon távoli volt egymástól: elég ehelyütt arra utalni, hogy a jobboldali macedón miniszterelnök kormánya által 2015-ben a macedón-görög határra felépített kerítésnek a nyugat-balkáni migráció féken tartását illetően jelentős szerepe volt és van, de a Gruevszki-kabinet 2015-től aktívan fellépett az Open Society Foundation (OSF), illetve a hozzá köthető „civil szervezetek” helyi tevékenysége ellen. Bár az országban a szervezet már a '90-es évek óta jelen van, az OSF macedóniai tevékenysége 2012-ben kezdett igazán látványossá válni, amikor a Hillary Clinton vezette State Department nemzetközi fejlesztési ügynöksége, a USAID az OSF szkopjei irodáját bízta meg 2,5 millió dollár – az összeg nem sokkal később 4,8 millióra emelkedett – kezelésével: a teljes összeget macedóniai „demokráciaépítésre” kellett költeni.¹ A program koordinálásában négy helyi, eredetileg is az OSF-hez köthető „civil szervezet” vett részt. Az OSF egyre fokozódó tevékenysége ellen jött létre 2017-ben Skopjében a Stop Operation Soros (SOS) nevű kezdeményezés, mely azt állította, hogy

„külföldi nagykövetségek és olyan külföldi kormányzati szervezetek, mint például az USAID, a Soros által támogatott csoportokkal együttműködve beavatkoztak a macedóniai belpolitikai folyamatokba”.² Az OSF projektje politikai szempontból végül azonban „sikeresnek” bizonyult, hiszen bár Gruevszki és a VMRO-DPMNE a 2006 óta tartott valamennyi parlamenti választást megnyerte, a többek között a nyílt társadalom hálózatához tartozó szervezetek keltette „tünetéshullám” és nemzetközi nyomás hatására a párt végül mégis kikerült a hatalomból.

Út a belpolitikai válságig

A 2014 áprilisában tartott elnök- és parlamenti választásokat a jobboldali VMRO-DPMNE párt illetve pártszövetség fölényesen megnyerte, Nikola Gruevszki miniszterelnök sorozatban negyedik alkalommal (2006, 2008 és 2011 után) kapott kormányalakítási megbízást az államfőtől.^{3 4} A baloldali ellenzék nem fogadta el a választások végeredményét és még ugyanennek az évnek a végén Zoran Zaev, az akkor ellenzéki Macedón Szociáldemokrata Unió (SDSM) vezetője állítólag többször felhívta telefonon, illetve személyesen beszélt Gruevszkiel, amelynek során – jóformán zsarolással – ügyvezető kormány alakítását és előrehozott választások kiírását követelte.⁵ Ellenkező esetben a miniszterelnökre és más vezető kormánypárti politikusokra terhelő információk nyilvánosságra hozatalával fenyegette meg Gruevszkit. Ezt követően 2015 januárjában a macedón rendőrség őrizetbe vette Zoran Verusevszkit, a Biztonsági és Kémelhárító Hivatal (macedón elhárítás) egyik vezetőjét, akit államtitkot képező információk kiszivárogtatásával és kémkedéssel gyanúsítottak meg.⁶ Verusevszkit még 1998-ban a Biztonsági és Kémelhárító Hivatal élére nevezte ki az SDSM-kormány, de néhány hónappal később a választáson győztes VMRO-DPMNE-kabinet leváltotta őt tisztségéből.⁷ Ugyanezzel az ügygel összefüggésben Zoran Zaevvel szemben is büntetőeljárás indult 2015 elején. Erre válaszul Zaev lehallgatási felvételeket kezdett el nyilvánosságra hozni – ezeket „bombáknak” nevezte –, és azt állította, hogy Gruevszki körülbelül 20 ezer ember (politikusok, újságírók, köztisztviselők, üzletemberek, vallási vezetők) titkos és törvénytelen megfigyelését rendelte el miniszterelnöksége alatt, továbbá el akart tussolni egy rendőrtiszt által elkövetett emberölési ügyet.^{8 9} A „bombák” nyilvánosságra hozatalára válaszul tüntetések és ellentüntetések kezdődtek, amelyek fokozatosan politikai válság- és patthelyzetet szültek az országban. Különösen az Egyesült Államok és az Európai Unió igyekezett közvetíteni a kormánypártok és az ellenzék között, sokáig sikertelenül. A nemzetközi nyomás hatására végül a szembenálló politikai pártok (a két nagy macedón, illetve a macedóniai albán pártok) végül aláírták az ún. pržino-i megállapodást. Ennek nyomán az ellenzék is kapott miniszteri helyeket a kormányban, valamint a továbbiakban közösen hajtották végre a megállapodást (azaz fogadták el az ahhoz szükséges jogszabályokat). A pržino-i megállapodás értelmében – többek között – létre kellett hozni egy különleges ügyészi hivatalt (SJO), amelynek 18 hónapot adtak arra, hogy a 2015-ös lehallgatási botrány alapját képező hangfelvételeket és lehallgatási jegyzőkönyveket feldolgozva, azok alapján – amennyiben szükséges – büntetőeljárásokat indítson. Emellett a felek vállalták, hogy egy évvel később előrehozott parlamenti választást tartanak. A pržino-i megállapodás megvalósítása azonban lassan haladt, emiatt újabb kormányellenes tüntetések kezdődtek: a néhány évvel korábbi ukrajnai eseményekre kísértetiesen emlékeztető forgatókönyv szerint ún. „tarka forradalomnak kellett volna jobb belátásra bírnia a kormányt”.

A macedón jobboldal ismét győz, a kormányzást mégis át kell adnia a baloldálnak

Végül a 2016. december 11-én tartott előrehozott választást ismét a VMRO-DPMNE nyerte meg – igaz 4 százalékot és 10 parlamenti helyet veszített a korábbi eredményéhez képest – míg a SDSM 12 százalékot erősödött és 15 mandátummal növelte parlamenti helyeinek számát. Ez utóbbi és a kisebbségi albán pártoknak a korábbi kormánykoalícióból való váratlan kilépése, majd átállása már lehetővé tette egy baloldali kormány megalakítását is, noha a macedóniai albán pártokkal a győztes VMRO-DPMNE is tudott volna kormányozni. Ez újabb belpolitikai válsághoz vezetett – kormány- és Soros-ellenes tüntetésekkel tarkítva – mivel Gyorgye Ivanov elnök sokáig nem akart miniszterelnöki megbízást adni Zaevnek. Végül a baloldali pártvezető – nemzetközi nyomásra – 2017 tavaszán letehetette a kormányfői esküt, de kabinetet csak valamennyi etnikai kisebbségi párt bevonásával tudott alakítani.

Gruevszki elítélése

A lehallgatási ügygel összefüggésben a különleges ügyészség, az SJO vizsgálatai a baloldali kormány hivatalba lépését követően látványosan felgyorsultak és például egyedül Gruevszki ellen öt ügyben emeltek vádat, amelyek közül az egyikben nemrég nem jogerősen bűnösnek mondták ki és két éves szabadságvesztésre ítélték. Az SJO munkájának eredményeképpen érdekes módon – bár minden párt politikusai ellen folytattak nyomozást a lehallgatási ügy kapcsán – szinte csak és kizárólag a VMRO-DPMNE politikusait ítélték el eddig és a baloldali politikusok (köztük a jelenlegi miniszterelnök Zaev) ügyeiben vagy eljárásmegszüntető végzések vagy felmentő ítéletek születtek. A nemzetközi nyomás és az SJO munkájának eredményeképpen a VMRO-DPMNE fokozatosan meggyengült az elmúlt hónapokban. Érdeemes megjegyezni azt is, hogy az SJO-ról szóló törvény tervezetének első változatát külföldiek írták, nevezetesen egy amerikai, egy belga és egy ír ügyész.¹⁰ A külföldi szakértőket az EU macedóniai közvetítője, Peter Vanhoutte korábbi zöldpárti belga parlamenti képviselő és a Demokratikus és Részvételi Kormányzásért Központ nevű brüsszeli NGO vezetője kérte fel a munkára.¹¹ Vanhoutte egyáltalán nem rejtette véka alá, hogy nem pártatlan a macedóniai politikai viszonyokat illetően és a szociáldemokraták kormányzásáért szorít.¹² Vanhoutte amúgy a nyilvánosságot kerülő NGO-ja és a Soros-féle Nyílt Társadalom Alapítvány között sokan szoros kapcsolat feltételeznek, az viszont egyértelmű, hogy az Obama-adminisztráció és a Sorossal jó viszonyt ápoló Victoria Nuland, a State Department akkori európai és eurázsiai ügyekért felelős államtitkárhelyettese többször járt Macedóniában és mindig felhívta a figyelmet az SJO függetlensége biztosításának szükségességére.¹³ A felek közötti kölcsönös szimpátiát mutatja, hogy az SDSM vezetője, a jelenlegi miniszterelnök Zoran Zaev és Soros 2018 januárjában Davosban személyesen is találkoztak.¹⁴

¹ <https://spectator.org/macedonia-to-george-soros-and-usaid-go-away/> (2018. 05. 27.)

² <https://888.hu/article-vegre-megszabadulhat-a-vilag-soros-gyorgytol> (2018.01.27.)

³ Macedónia történelmi szervezete és egyben legerősebb jobbközép/jobboldali pártja. A rövidítés a Belső-macedón Forradalmi Szervezet-Macedón Nemzeti Egység Demokratikus Pártja nevet takarja. A párt gyökerei a XIX. század végi délszláv/macedón törökellenes szabadságmozgalmakig nyúlnak vissza.

⁴ A VMRO-DPMNE modernkori történetének második legjobb szereplését érte el 2014-ben.

<http://www.parties-and-elections.eu/macedonia.html/> 2018. 05. 26.

⁵ <https://www.reuters.com/article/us-macedonia-election/macedonias-conservatives-win-parliamentary-presidential-elections-idUSBREA3Q0ES20140427/> (2018. 05. 26.)

⁶ <http://meta.mk/en/krivichna-prijava-zoran-zaev-za-shpiunazha/> (2018. 05. 26.)

⁷ Uo.

⁸ <https://www.nytimes.com/2015/06/22/world/europe/macedonia-government-is-blamed-for-wiretapping-scandal.html/> (2018. 05. 26.)

⁹ <http://www.balkaninsight.com/en/article/whistleblower-sheds-light-on-macedonia-wiretapping-scandal-09-01-2017/> (2018. 05. 26.)

¹⁰ <http://truthmeter.mk/vanhautte-the-18-month-deadline-in-the-law-on-spo-has-been-agreed-by-gruevski-and-zaev-without-negotiations/> (2018. 05. 26.)

¹¹ Uo.

¹² <https://medium.com/@petervanhoutte/republic-of-macedonia-who-is-the-real-winner-of-the-elections-45bc33c32812> illetve <https://medium.com/@petervanhoutte/republic-of-macedonia-elections-on-11-december-1abfb97346b1>.

¹³ <https://2009-2017.state.gov/r/pa/ei/biog/214343.htm/> (2018. 05. 27.)

<http://kurir.mk/en/?p=52861> (2018. 05. 27.)

¹⁴ <http://meta.mk/en/government-and-soros-are-open-for-collaborations-that-would-contribute-to-the-development-of-democracy-and-the-new-investments/> (2018. 05. 26.)